

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft, félévre 5 ft 50 kr., évnegyedre 3 ft, egy óra 1 ft. — Az esti kiadás külön küldésért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., félévre 80 kr., évnegyedre 50 kr., egy óra 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ES KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent.

Nyitási díjak: sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Előfizetési feltételek:

Egy évre 1871 jan.—dec.	10 ft	—	kr. o. é.
Félévre „ „ jan.—jun.	5 „	50 „	o. é.
Évnegyedre „ „ jan.—mart.	3 „	—	o. é.
Két óra „ „ jan.—febr.	2 „	—	o. é.
Egy óra „ „ „ „	1 „	—	o. é.
Az esti kiadás külön küldésért a vidékre 1 ft 50 kr			
Félévre „ „ „ „	—	80 „	
Évnegyed „ „ „ „	—	40 „	
Két óra „ „ „ „	—	30 „	
Egy óra „ „ „ „	—	20 „	

Elmélkedés Franciaország elbukása fölött.

× Páris erőit a délnémet csapatok szállották meg; hazájuk önállóságának iménti elvesztéseért, de csekély díj az, hogy a világvárost havakan át védett ágyuk torkait ők fordíták az európai szabadság bölcsőjére! Vajjon mily érzés fogja megszállani e marzona katonák kebelét majd a házi tüzhelynél, ha reá gondolkodik nekik osztott szerep végső jelenetére, midőn élvezni fogják a porosz kiadási szabadságot, melynek jelenévénté eddig a távol északon szokták volt keresni.

A fegyverszünet megkezdődött, a harci szabályt hüvelybe dugták — félelmi mérsárlás után. A németek dicsőségkoszoruzottan térendenek haza nemsokára. Oly fényes hadi tetteket írtak ők fel a történelem ércztáblájára, milyeneket az élet nagy könyvében ezredékre visszaforgatva sem találunk. Csaknem egy millió férfi lett lefegyverezve; legalább egy félmillió disztelen hadi fogságba kísérve és a mi a legtöbb — francziák voltak ezek és nem chinaiak. Hanem van az éremnek egy sötét hátsó lapja is. A szabadság geniusza, mely egyszersmind Franciaország is, felfordította szövénekét, arczát eltakarja, mert lát egy megalázott nagy népet, s vele szemben a győztest, ki még most maga sem tudja, hogy a francia szabadság letiprásában saját az emberiség legfőbb kincsét is szétértte: a hurrah! harcziállás némitja el ennek kebelében a szabadságvágyát, érzékét.

Örülhetnek azok az ugynevezett német „szabad-
elvűek.“

Páris bombázták, a francziák meghajoltak, megtörtettek. De vajjon tapsolni fognak-e majd akkor is, ha feltámad a hajdani „frankfurti inquisitio;“ ha ismét megnépesülnek Lötzen és Spandau ridég cellái, ha a szabadszó embereinek feje felett nem idegen földön, hanem az egységesített Németországban megvillan a junkerek dicsőségtől ragyogó kardja, a német katonáknak a köztársaság védőinek vétélőt megfeketült szuronyai?!

Ámde a nagy tettek korában mi szükség is lenne a lelket emelő minden nemesb érzelmét lángra gyújtó szóra?! Felállítják az erőhatalom sükerének bálványát, s ennek kultusa fogja áthatni a német nép szívést és velőjét. Egy álló félszázadig kicsinje és nagyja dicsőséggel fognak táplálkozni; ők lesznek a harci gloire választott népe. Hurrah! Hurrah!!

Igaz, ugy van; ezt tőlük ép ésszel senki el nem vitatja; hulló vérökkel fizették meg annak drága árát, mert ráadásul oda dobták valóban zsenge szabadságuk reményének jövő csiráit is. Mert, hogy ezek egy világhódító kertjében még soha sem termettek meg, ezt a történelem csalhatlanul tanúsítja, a világ minden égtájai alatt. Csak hogy ez az út sikamlós, s e felett szédületes magasan vezet; N. Sándor s a hun király idejétől a nagy Napoleon koráig mindenki lebukott róla: meglátjuk erősebb agyrendszere, biztosabb lába lesz-e a Bismarckoknak?!

A levert francia nép hamarabb eljuthat a szabadság kanaanjába, s ez kárpótolhatja 1870—71-ki mérhellen veszteségeiért; de mikor veheti le a fegyverbe öltözött német nép harci vértjét — ez nagy kérdés, mert nem tőle függ: végzete, hogy játszania kell továbbra is a harc vaskoczkájával, mely nem mindig vet hatot — bár hány népknek kelljen is még az imperator diadalszekerét követni.

Észrevételek a „szász levelekre.“

I.

A „Pester Lloyd“ idei 3. 4. számaiban e cím alatt: „Sächsische Briefe an einen ungarischen Staatsmann“ három cikkjelent meg, az író indokol egy magyar államférfival folytatott beszélgetéseit hozza fel, melyeknek tárgyát a szász viszonyok s kijelölten kormányt, állítólag a szász érdekeket sértő intézkedések képeztek, miknek orvoslása eszközül a magyar államférfi a saját nyilvánosságát ajánlotta, a cikkek írója elfogadta, azért — ugy mond — hogy egy czélra vihetőnek vélt út is megkísérletlen nem maradjon.

Vártuk az erdély-részi lapok tüzetes nyilatkozását, ez a kormány és ellenzékieknek egyiránt tiszte lesz vala; a kormány ebből tájékozhatná magát eljárása helyes- vagy helytelen voltára nézve, itt lenne valódi tere a párt-erélynek s képesség megmutatásnak; lapunk, a „Kolozsvári Köz-

löny“ figyelmeztelt is ama levelekre, s nézeteit elmondta; de mi most még némelyekkel pótolni szükségesnek látjuk. — A szász levelek írója nemzete megbizásából látszik beszélni; mi mint a sajtó egyik organuma, csak a magunk felelősségére szólunk, még pedig nem új rendszert csinálva, hanem a levelek tartalma sorrendjén, a párbeszédi modort követve.

A levelirő nem kíván jogtalanságot — szenvedték ők azt — ugymond — hosszú éveken át elég súlyosan. . . . Vajjon melyek voltak ez évek? Kik a jogtalanság okozói. Jó lenne szabatosan megjelölni. Ily titokszerű és általános vád, melynek szász hazánkfiaival szemben csak a közelebbi mult évtizedből mi is másolatát adhatnók, de a minék így nincs értéke s rá nem felelhetni. Minő jogalap s mely politikai nézpont birta a kormányt arra, — kérdi levelirő — hogy a Brassóváros, a hét bírák és Nagy-Szeben város által földesurként birt, törvényleg Fejérvármegyéhez, következőleg a Királyföldhöz sem jogilag, sem tényleg, hanem csak adminisztratio tekintetében tartozott 27 községet Brassóvidékhez és Szabenzékhez rendelte csatoltni, az illető törvényhatóságok kikérdezése nélkül?

A levelirő zavar, hogy könnyebben bizonyíts; mi különböztetünk, hogy könnyebben czáfolhassunk.

Törtsvár tartozmánya — a 9 falu — vármegyei föld volt s nem Királyföld; ez az Aprob. Const. III. r. LXXXII-ik cziméből bizonyos; de az is ki van ott fejezve, hogy azért adóját nem a vármegye, de Brassóváros adóösszegébe fizeti, a város igazgatása s törvénytétele alatt áll, katonát oda ad, a várat őrzí, a határszéli utakat ő védi, a királybírónál őrt áll, fát vág, a város utczáit takarítja, papját az ágostai hitvallású püspöktől kapja — szóval: szolgaság és terüviselés, világi sorsa s egyházi állapota tekintetében Brassó várossal és vidékével, tehát a Királyfölddel tényleg két századon át egy politikai test volt, s most a felszabadulás s jogelvezet korában már nem lehet egy, — régen, mikor a szász nemzetre együttesen vetették ki a katoná- es adóösszeget, kellett-e szegény nép vállalni, most az egyéni kötelezettség idejében nincs többé rá szükség.

Talmács vára és falvai V. László király 1453-iki kiváltsága, Szelistyeszék községei az Aprob. Const. V. r. LXXX-ik edictuma, egy 1486-ki határjárasi oklevél, a szász nemzetnek 1554-n Ferdinánd királynak tett saját elismerése s az 1689-ki erdélyi I. t. cikk értelmében Királyföld. Ezt a kibben van igazságrzést — kötségbbe nem vonhatja, földrajzi fekvése mindkét fokszekek arra utalja, hogy Szabenzékhez tartozzék; eddig is törvény és százasdó gyakorlat szerént tényleg ahoz tartozott. Való, hogy 1863-n b. Reichenstein erdélyi alkormány a Törsvárhoz és Szabenzékhez tartozó királyföldi 26 oláh falut atól a de me sine me elv nyomán elszakasztva, kit Fogarasvidékhez, kit Küküllő- és Alsó- s Felső-Fejérvármegyéhez, 9 szász falu ellenben Medgyes-, Ujegyház-, Szeben- és Segesvárszékhez csatolt. De az nem az állam érdekében történt. Most csak a régi állapot lön helyreállítva, egy egyoldalú kormányrendelet minisleri felelősség alatt, az országgyűlés meghatalmazásánál fogva megszüntetve.

A nemzeti homogenitás az eddigi municipális élet föalapja volt — írja a levél szerkesztője, — s ezt a kormány veszélyezteteti. E merőben új tanról sokfélenepű országunkban soha eddig nem hallott senki. Ennek éppen ellenkezője áll minden erdély-részi municipiumban. Alig van egy-kettő, hol elkülönítve: többnyire mindenütt szorványosan laknak, honunk különböző ajku fiai. E tan a nemzetiségi kérdés fanyar gyümölese, mit az újabb idő hozott elő veszélyes méhéből. Hajdan a politikai szabadság és közjólét volt az állami és az egyéni magán czél; most a külön nemzeti cultus az, mi bizonyos határokon túl feloszlásra visz. . . . A szebeni székgyűlésen többségben lesznek az oláhfalvak — mondja levelirő. De hát azért a politikai jogokból kizárasanak? Melyik nagyobb igazságtalanság? A magyar vármegyék többségének annexio általi megváltoztatása példája nem talál; mert itt ez úton új állapot jőne létre, mig amott a régi van helyreállítva. Ha Brassónak és Szabenzéknek egykor a jogtalan jobbágyok tetszettek, el kell tünnök felszabadult, joggal bíró polgártársaikat is.

A Brassóhoz és Szabenzékhez csatolt oláh községek részesei lesznek-e a közönség, a municipium javainak — kérdi a levelek írója. Hogy fér ez össze az 1848-n biztosított tulajdon szentségével? Mi e kérdésre szintén kérdéssel felelünk: de hát ha nem lesznek, hogy fér ez össze a szabaddalétel, a jog-egyenlőség örök igazságával?

Minő belkifejlődésre lehet itt kilátás — kérdi a levelek írója, — midőn oly különbözök a jogi nézetek és műveltségi szükségek? Az alkotmány és jogegyenlőség alapjára állva, az önzést és jogok kizárolagosságát levétközve — az egymás iránti jóakarát és egy évtized gyakorlatla megtanít rá. A Leopold-féle hitlevélre hivatkozás jogosulatlan oly oldalról, honnan annak 1863—65-n leglényegesebb pontjaiban való megszüntetése volt indítványozva. Egyébiránt a közös jogbirtoklás a nemzetek közötti egyetértést nem zavarhatja meg, mihelyt mindenik az alkotmánytól körülírt határon belül marad.

Az egész jól megfontolt érdekének nem használhat — mondja levelirő — ha egy százasdó municipális élet kísérletek kedvéért jogtörténelmi alapjáról elmozdítatik, ez csak az államlét szétbontási elemének van javára. Ez elv a stagnatio elve. Ezt követve, ma is csak a nemesség lenne a székek és vármegyék, a terüh lenne a szász vállán, a jog az urak birtokában. Ez lehetetlen. A napot pályáján visszatéríteni nem lehet. A reform útja eléféle visz.

A szász nemzetnek kormány általi egy második meglepetése a képviselő-testületek, s a királyföldi tisztviselők választását ideiglenesen szabályozó pontok kibocsátása.

A „szász levelek“ írója második sorban a régi communitások és Schmidt Konrad korabeli tisztviselők újra választása miatt neheztel. Nézetem szerént ez a felelős kormányzás természetes szükséges következménye, s ha ezért némely Catilinaféle lényeken kívül az egész nép nemzet elégedetlenkednék — a mint a levél írója állítja, — ez annak világos jele lenne, hogy alkotmányunkhoz simulni az egész nem akar. De hogy ez nem ugy van, az új választó-testületek, tisztviselők, egyetemi követelek, a hírlapok s a dolgoknak a Királyföldön is egészen új rendje mutatja. Egyébiránt sok Cátóval kellene a kis szász nemzetnek bírnai, ha Catalinai oly számosak. Nézetem szerént azonban egyik oly kevéssé van mint másik. Ez több szóra nem érdemes.

A Bach-korszakbeli absolutismus ellen a szász levelek írójának nem lehet igazságosan szólni: ő is azt a rendszert szolgálta, s emelkedésétt annak köszönheti. Ha a levél-író őszinte, meg kell vallania: azért szerették azt inkább, mivel a mi visszavonulásunk folytán felettünk uralmukat biztosította. De nemzetünk elnyomatása oly igazságtalanság volt, hogy miatta meg kellett bukni a rendszerek, s visszazsáallani az alkotmányunk. Mert inkább a fájhat nekik, hogy alkotmányunkkal együtt a porból mi is fölemelkedtünk. A Királyföld ideiglenes szervezésének forrásai; tehát sem irigység, sem balértecsítés, az egyenesen az alkotmány ismét, s a felelős kormány most újonnan életbelépése.

Ne fájjon ez a levelirőnek!

A kormány szervezési intézkedései egy részének megszüntetése okát keresni, az eljárást védni vagy elítélni, ugy szintén a végrehajtott új szervezés eredményének a levelezőtől rajzolt, előtűnk túlsőtétnek tetsző képét, s az ahoz használt tények és adatok hitelességét bírálat alá venni nem ránk tartozik: chez nem szólunk. De ha a kormánytól kibocsátott általános ismert szabadelvű szabályozó pontok alapján elítelt bűnösök, desperatus egyének és bukottak jutottak be a királyföldi képviselöbe, azért a felelősség nem érheti a kormányt, de igen a Királyföld népességét, ilyeneknek választása által nagy mértékű politikai erellenységet tanúsított volna. Az meglehet, hogy egy vagy más székben és vidékben a képesség, vagyon és német népelem, kisebbségben maradt; de vegyes népességű országokban, sőt néha egységes, de pártakra szakadt népnél is, ezt elkerülni lehetetlen. Igazságrző, a szabadválasztás joggal tiszteletben tartó, s a kormányzás nehézségeivel ismeretes ember ebben meg nem botránkozik.

Abban igazza lehet a levelirőnek, hogy az erdélyi dolgokban a patriotismus színe alatt gyakran a középserűség olykor pedig — tegyük hozzá ezt is — az absolutismus korszakából való bureaucráta tulsulya dönt, s kár, hogy a kik a kormányon ülnek, mindig mások, néha épen olyanok értesítéste után kénytelenek megindulni. Valóban legalább meg kellene az illető minisiternek fordulni az ország egyik-másik pontján, mikor és a hol nevezetes reformlépések keresztülvitele van czélbavéve. Ennyit a két első levélre.

Sz.-Udvarhely január 28-án 1871.

M. G. urnak a „Kolozs. Közlöny“ idei 10. számú esti kiadásában bizonyos „elgett szavakra“ alapított és nyilvánosság előtt hozzam intézett — a demoaetia és vallásszabadság korszában feltűnő azon czélzására —

mintha én csak is catholicus érdekek szolgálatában, a jogegyenlőség — viszonsóság és szabadelvűség rovására — magamat lekötöletem volna, — habár nyilatkozataim és tetteim ilyenmő fellevesre senkit felnem jogosítanak M. G. ur és elvbarátai megnyugtátása végett kötelességemnek ösmereim röviden nyilatkozni.

Belügyeinkben a legfontosabb kérdések egyike, hogy az állam és a cath. egyház valódi érdekei egymástól helyesen elválasztassanak és függetlenítsenek, mert százasdó összevolvasztások mindkettőnek csak is kölcsönös bénítását eredményezte. Ezen kérdés megoldása a mai kornak jutott feladatul, hol a társadalom függetlensége — a középkori államhatalom mindent felolvasztó erejével szemben — elősmertetett.

Miután a cath. egyház jogilag megszünt államegyház lenni, mint tisztán társadalmi intézmény a többi valóság felekezetei felett — talán történelmi jogosultságtól a közjogban kivéve, — semminémő előjogokat nem igényelhet, de több áldozatra sem szorítható a többinél, hanem a teljes vallás szabadság és egyenlőség korlátai között függetlenségének és rendezendő önkormányzati jogának biztosítását megkövetelheti.

Igénytelen nézetem szerént e jelzett elvek szolgálhatnak a felvetett kérdés helyes megoldásának kulcsául, mert ezek általában minden egyház függetlenségét és különösen minden vallásfelekezeti jogegyenlőségét eredményezik.

Ezekután többféle gyanúsításokkal szemben tartozom még annak kijelentésével, hogy 1848 után mindenféle tekintetes karok- és rendek képviselöte megszűnvn — megválasztatásom esetében csak a nép képviselője akarok lenni. Török Albert.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgőnye.

Feladatott Pesten febr. 1. 10 óra — p. délelőtt.

Érkezett Kolozsvárra febr. 1. 11 ó. 25 p. délelőtt.

Ducrot állítólag mérget vett. Trochu súlyos beteg. Napoleon tiltakozik a Constituante ellen, a békekötés után Plebiscitumot sürget.

Feladatott Pesten febr. 1. 10 óra 40 p. délelőtt.

Érkezett Kolozsvárra febr. 1. 1 óra 10 p. délután.

Bordeaux. A fegyverszünet sok városban fájdalmas mozgalmat szült. Tüntetések folynak legvégső ellentállás mellett. Páris-ban a bourgeois határozottan a béke mellett van. Brüssel. Napoleon constituantét ellenzi. békekötés után új plebiscitumot óhajt. Konstantinápoly. A porta megszállni készül a Duna-fejedelemségeket, ha Károly távozni kényszerülne.

Legújabb táviratok.

Karlsruhe, jan. 30. A baseli pályaudvarban lévő bádeni rendőrbiztosnak egy távira a az itteni belügy-minisiterhez e hó 30-ról jelenti: Bourbaki hadserege, ágyúival együtt Pruntrutnál Sveiczba ment át. Bourbaki öngyilkossági kísérlete megvalósul.

Berlin, jan. 30. (Hivatalos.) Versaillesból jelentik a mai napról: Az összes erőöknek átadása, St.-Denis is beleértve, tegnap ment végbe, minden ellenállás és zavar nélkül. Az ostromlott útegekről az Issy erődön a porosz zászló leng.

Bordeaux, jan. 29. Egy nyilvános gyülekezett egyhangulag óvást tett a fegyverszünet ellen, — és a következő határozati pontokat fogadta el: A kormányhatalom maradjon Gambetta kezeiben, a háboru a legvégsőig folytatandó. — Továbbá elhatározatott, hogy Bordeauxban egy jóléti bizottmány üljön össze, mely Franciaország legvalóbb városai republikánus társulatának választása által létesítendő. — Egy küldöttség vitte meg Gambettának ezen határozatokat. A praefektura előtt demonstratio volt Gambetta javára; azonban az anyagi rend nem zavartott meg.

Konstantinápoly, jan. 29. A „Turquie“ a Dunakérdésre irányozza figyelmét, mint a mely kérdés Németország, Ausztria- és Törökországra nézve fontos, — ugyszintén Törökország befolyására a conferentia és a lehető complicatiókra. A „Turquie“ kinyilatkoztatja, hogy az állandóan fennálló nemzetközi bizottság a szerződésekkell ellentétben van, s kívánja, hogy a conferentia congressussá alakuljon át, s hogy a pontus-kérdéssel az általános béke, és az európai egyensúly kérdését is oldja meg.

Városi közügyek.

I.

(— r. o.) A „Kolozsvári Közlöny“ mult évi 152. és következő számaiban észrevételeket tettem a városi borregale és a kinstárt illető hús-, valamint borfogasz-

